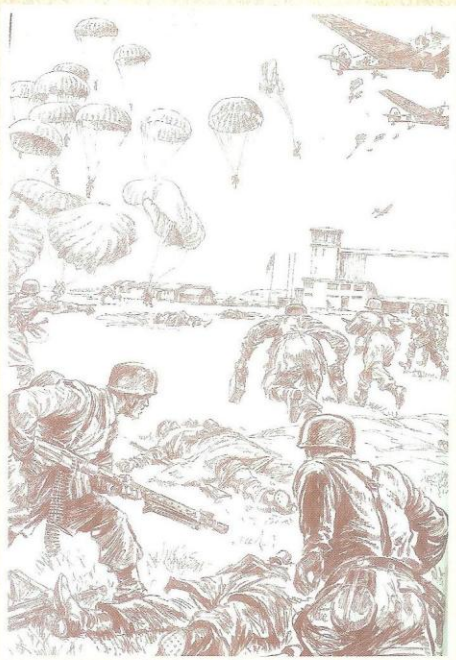


Før det begynte

Del 1



Verdens første fallskjermangrep.
Tyske fallskjermjegere inntar Sola flyplass 9. april 1940.
Tegning av major Andreas Hauge.

FRA 2. VERDENSKRIGS UTBRUDD TIL VÅR
TILBLIVELSE 21. DESEMBER 1963.

KJELL T. OLSEN D-26TEKST
RAMMEAKERIET OG OLAV BAANNFOTO

I den foregående historiedelen ble opptakten og innledningen til norsk fallskjermhistorie beskrevet og sluttet med NAK flystevnet på Jarlsberg den 4. juni 1937 hvor den meget kjente fallskjermoppvisnings hopper Ole Næss omkom under et hopp fra 400 meter.

Skal historien om norsk fallskjermhistorie gjøres fullstendig, må historien om Kompani F ved Den Norske Brigade i Skottland tas med. Det finnes to bøker om KpF, begge skrevet av professor, dr.med. Kåre Rodahl, begge benyttet som kildemateriale her. Anbefales lest!

Men for at du skal få historien uten å lese bøker som muligens er vanskelig tilgjengelige på ditt bibliotek, har jeg laget denne fortellingen for dere, bærere av dagens fallskjermhistorie. Håper du får en trivelig lesetund.

Fallskjermoverfall

Etter flystevnet på Jarlsberg i 1937 skjedde det lite på fallskjermfronten i Norge. Men 9. april 1940 våknet Norge til det tyske overfall som en forutseende utenriktstjeneste skulle varslet...! Uten mobiliseringsordre og forsvarsledelse tok norske soldater kampen opp med lite og utilstrekkelige forsyninger, våpen og ledelse, men fiende som hadde alt av offensive sjøkkvåpen og de var glimrende ledet! Historiens første fallskjermoverfall fant sted på nyåpnede Sola flyplass – hvor Hitler satte inn sitt

1. Fallschirmjägerregiment som siden Tyskland, inspirert av de Russiske pionerer, trente opp sine luftbårne tropper fra 1937 og bare ventet på et sjøkkoppdrag. Oppdraget ble først Sola flyplass 9. april kl 0800 hvor Ju-88 bombere myket opp og desillusjonerte de norske forsvarerne som før de kom seg av sjokket, plutselig fikk 10 Ju-52M3 over seg som påste ut 120 fallskjermjegere fra ca 100 meters høyde! En av de norske forsvarerne holdt hodet kaldt, mitraljøskytteren Ragnar Gallus Johansen, som med sin Colt mitraljøsle la ned ca 40 tyske angriperne foran sitt blokkhus. Han ble etter en tid satt ut av spill av en håndgranat. Kl 0900 var kampen over.

Den tyske fremrykningen oppover Gudbrandsdalen gikk raskt og de engelske og norske styrkene ville via Raumbananen fra Dombås, sikre seg forsterkninger og evakueringsmuligheter over havnen i Åndalsnes. Dombås var et knutepunkt for disse planene og dette knutepunktet ville tyskerne sikre seg. Hitler ga selv ordren om bruk av fallskjermjegerne den 14. april, og til tross for meget dårlig vær dro 15 lastede Ju-52M3 fra Fornebu kl 1700 med 1. kompani av 1. batallion,

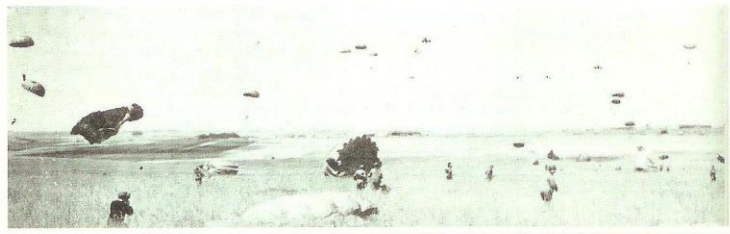
1. Fallschirmjägerregiment, ledet av Oberleutnant Schmidt. Flere av flyene kom ikke frem og i det dårlige været ble fallskjermjegerne spredt over store områder. I løpet av fem dager ble de nedkjempet av overlegne norske styrker i til dels harde kamper. Schmidt fikk samlet en kampstyrke på 63 jegere og holdt Raumbananen avskåret i flere dager før han ble såret. Hans NK, leutnant Ernst Mössinger overtok og etter å ha samlet omstreifene fallskjermjegere la han ut flere stoppstillinger med MG langs veien. Det var disse stoppstillinger kaptein Austlid



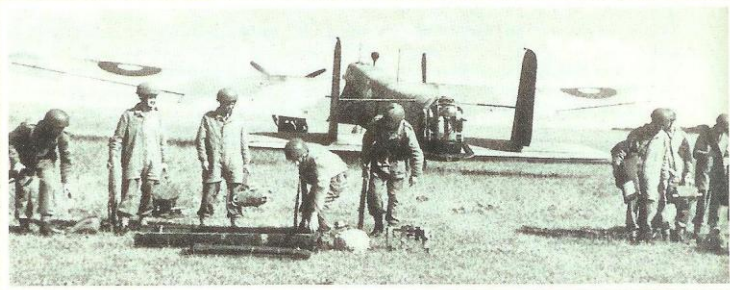
På fallskjermeskolen i Lærdal ble det trent bl.a fra dette 125 ft. høye tårn



Så blir det alvor! Utsprang fra motors Whitley bombere med det forhatte utsprangshullet i



Taktisk øvelse med alle våpen som omfatter bruk av containere.



Whitley bomber i bakgrunnen.

fikk følge med da han med to tropper av Kp4/IRs skulle åpne veien. Kaptein Austlid falt under et stormangrep på en slik MG stilling. 70 år senere ble han tildelt Krigskorset posthumt. Enn i dag er altså vår krigshistorie gjenstand for utfylling og revisjon.

Ved kapitulasjonen av norske styrker på norsk jord den 10. juni 1940, var allerede en ny oppbygging av norske kampstyrker i gang i Storbritannia i en mottakelsesleir ved Dumfries i Skottland og talte ved den norske kapitulasjon over 1000 mann, med særlig stort tilfeng av norske hvalfangere og sjøfolk. Etter at den norske regjering kom til Storbritannia overtok den ansvaret for leiren. Etter oppsetningen av Kompani Linge eller NorIC 1, som den første tiden var direkte underlagt det engelske Special

Operations Executive (SOE), samlet Hæren sitt personell og startet rekrutteringen og organiseringen av en norsk brigade i Skottland.

Fallskjermkompaniet

Den Norske regjering innførte verneplikt for alle norske borgere i vernepliktig alder som oppholdt seg i England, men det var ikke nok til å bygge en hær, selv om Hæren beskjedent tok mål av seg til å sette opp en brigade og samtidig være styrkebrønn for de spesialstyrker som skulle settes opp. Men i oppbygging av norske styrker for deltakelse i frihetskampen skulle ikke Hæren prioriteres, ressursene skulle gå til Flyvåpnene, Marinen og Handelsflåten.

9. september 1940 ble betegnelsen "The Norwegian Brigade" brukt for

første gang og så var den norske brigade i Skottland en realitet. Først organisert med geværkompanier som en tung infanteribataljon med feltbatteri og MG/BK kompani som tillegg. Og så etter at utenriksminister Koht og forsvarsminister Ljungberg hadde avgått og blitt erstattet med de dynamiske ministre Lie og Torp, kunne militæravtalen med Storbritannia inngås og samarbeidet videre utvikles med ny dynamikk.

Det fornyede samarbeid medførte også at den nyetablerte Forsvarets

Overkommando interesserte seg for nye former for militære styrker og våpen og i juni 1941 ble de første 16 mann sendt til den britiske hær fallskjermeskole ved Ringway utenfor Manchester. Året etter gjennomgikk ytterligere 80 mann fallskjermutdanning. Og når brigaden ble omorganisert i april 1941 finner man bergkompanier, øremerket for innsats i Norge som selvstendig norsk hæravdeling under norsk kommando og... Kompani F, fallskjermkompaniet! Forlagt til den lille skotske byen Dornoch.

Disiplin og treningstandard generelt i

brigaden var meget høy og de fysiske krav store.

De frivillige

I Kp.F var det ytterligere hardt og kompaniets første sjef, kaptein Edvard Dyckert, ga ikke ved dørene! Det ble et vanvittig hardkjør på de frivillige. De frivillige ja, hvor kom de fra?

En av dem var Olav Baann fra Hjellevad Kragerø. 18 år gammel dro han til sjøs i 1937, først som maskingutt med m/t Alcides, så kom Onstad rederiets skip m/t Pangotia, og det splitternye m/t Britamsee. Han kom seg rundt i verden og hadde det stort sett bra. Men frykten for hva som kunne skje etter krigsutbruddet 1. september 1939, ble en konstant følgesvenn.

9. april 1940 befant Olav seg om bord på m/s Eli på 7879 tdtw, eiet av Jørgensens rederi i Grimstad, som dekksgutt på vei fra Syd Amerika til Norge med en last

korn. Da krigen nå var kommet til Norge leverte skipet sin last i Hull i England. Olav sto fortsatt om bord og det ble en tur til Philadelphia i USA for en last med stål-emner for kanoner, jernbaneskinner og på toppen, bunter med ståltråd. De fikk maskinproblemer og måtte forlate konvoien. De ba om og fikk gå til Irskesjøen med ny havn Clyde og i en ny konvoi. Den 10 september begynte konvoien å gå i slikk sakk og kl 0730 så kapteinen og trekkstyrmannen et fly som brøt skylaget og dro rett mot m/s Eli som var skip nr. 2 i konvoien. Olav hadde vakt på brua hvor tømmermannen sto til rors, han så at flyet hadde fire motorer og det var altså en Focke Wulf Condor som angrep.

Olav så kulene sprute inn i tredekkeet med skarpe smell, videre inn på brua hvor tømmermannen sank sammen, truffet av et eksplosivskudd i låret. Så kom bombene som gikk inn rett inn i maskinskylligdet og ned i maskinen. Ingen her ble som ved et under, drept. Olav slapp kikkerten og stormet bak skorsteinen hvor neste runde med flyet ga dem to bomber, en gikk inn i toer luka og den siste i femmerluka. Ståltråden på toppen dempet eksplosjonen noe, men likevel ble maskingutten Danielsen blåst over bord. Olav fikk ikke en skrammel på styrbord side var livbåtene ødelagt, men begge båtene på babord side ble hurtig låret og alle gjenværende kom seg om bord. Den sårede tømmermannen fikk de også om bord og maskingutten fant de drivende på en dør i god behold. Også han kom trygt med, men en engelsk skytter var savnet. En væpnet tråler kom til, fordrev det angripende tyske flyet og unsatte de forliste sjøfolkene som ble tatt inn til Stornoway på Hebridene. Her døde den sårede tømmermannen av sine skader. Mannskapet ble skipet til Skottland og her forlot Olav sammen med fire kamerater det øvrige mannskapet som



Bena sammen.

mønstret direkte på et nytt skip og dro ut igjen. De krigsforliste og alle omkom.

Olav og kameratene tok seg til Dumfries i slutten av september 1940 og lot seg innrullere i den norske hær. Og her møtte de rekruttskole og tjeneste i stabskompaniet. Så til 2.Kp som geværmenn. Marsjering og drill med våpen, marsjering og drill, drill og marsjering. I all slags vær. Kulde, snø, regn. Med pakning. Ofte øvelser utelukkende med formål å trene på å ha det vondt! Men de fikk relativt bra mat laget av norske kokker. Og et glass engelsk øl i ny og ne på den tilliggende pub. Kanskje fikk de populære nordmennene også følge de skotske piker hjem til litt hygge med en annen profil enn den daglige tjenesten. Men tjenesten var drepende kjedelig i lengden. Slik at når omorganiseringen av brigaden kom i 1942 var Olav en av de som med et smil sammen med de andre i Kp.2 ble overført til Kp. f, fallskjermkompaniet. Her var også skuespilleren Knut Wigert som

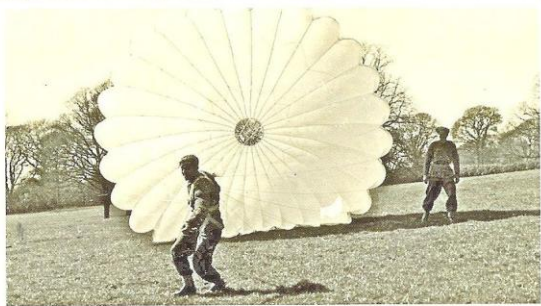
etter fallskjermtraining gikk over til 5. Troop 10. Interallied Commando. Nå var han innkalt til Kong Haakons 70 års dag i London for å bidra med diktlesning. I denne perioden husker Olav at han gikk rundt og trente diktlesning overalt, ja også der!

Fallskjerm skole

Etter mye trening både fysisk og militært ble pulje 1 ble sendt til en fallskjerm skole oppe i Syd Skottland ved Largo høsten 1942. Denne fallskjerm skolen var drevet av polakker. Det viste seg at de var dyktige instruktører og hadde gode apparater for treningen. Men forlegninger og matstall var griseete og nordmennene trivdes ikke med det. Men polakene var ansett som svært dyktige og drev tjenesten med iver og nidkjærhet. Også på kvinnefronten ga polakene nordmennene noe å tenke på. De opptrådte svært galant overfor damene i sine flotte uniformer med skinnende ridestøvler til og gjorde stor lykke hos dem.



Finn Andviks diplom fra kurs i vedlikehold og pakking av Irvin Airchutes i 1942. Kurset ble avsluttet med et fritt fall hopp fra D.H. Moth!



Fin skjerm.

Så det ble skjerping over hele linjen hos nordmennene og damene gledet seg!

Den forfalne herregården Largo House var innkvarteringen for alle i tre etasjes køyer og parken var full av treningsapparater for spesialtreningen som hører fallskjermroppene til og som fra første dag ble drevet intenst. Flydrill, utsprangsteknikk og landingsfall. Her fikk de kjørt seg! Spesielt trening i utsprang gjennom et rundt hull i en simulert flydør kostet blodige neser og blåveiser, her gjaldt det å beregne frasparket nøyaktig!

Rødt lys: Action station – Grønt lys: GO! Om igjen og igjen og igjen til drillen satt. Ofte satt den igjen til de i søvne brølte Action station – GO og raste ut av køya, av og til i tredje etasje!

Trening ble også gjennomført fra fallskjermtårn med trommelvifte som bremsemekanisme og fra 40 meters tårn med fallskjerm og motvektsslodd. Men etter hvert satt treningen og etter to uker ble de fraktet til Ringway flyplass utenfor Manchester. Nå var det alvor. Først en oppfriskingsrunde med de polske

instruktørene og så med oppspilte øyne stirrende på soldater av alle nasjonaliteter som syngende marsjerte ut til rekkene med tomators Whitley bombefly. Så en ny omgang i den store treningshangaren før de dødstrette falt rett i køya etter middag.

Fallskjermssoldater

De stilte opp i engelske battle uniformer med treningshjelmer av gummi og store hoppjakker sammenfestet rundt lårene og fallskjermen over høyre skulder. Skjermen var av Irvin type med sentrallås og seletøy i lys bomull. Selve kalotten var 28 ft med ljorehull, 28 felt, hvert med tre paneler og laget i en spesiell kunstsilke. Det var ingen reserveskjerm. Det første hoppet skulle foregå på Tatton Park fra ballong og Olav likte seg ikke der han satt på en lastebil med bleke og sammenbitte kamerater.

Stig av. Former firemanns grupper. Gjør klar. Ballongen var et digert monster med en kurv som hadde det forhatte hullet i bunnen. Ballongen ble halt opp og ned av en winch montert på lastebil. Første pulje sitt opp! Instruktøren kommanderte fire



Fysisk trening.

hopp 800 fot og oppstigningen startet etter at utløserlinen var behørig festet i en bøyle som gikk i skulderhøyde rundt kurven og kontrollert.

Ovenfra lød den kraftige kommandorøsten; Nr.1, Action station! Pause, GO! En strak kropp suste ut av hullet og jog nedover mens de tydelig så skjermen bli dratt ut av pakksekken og mens hopperen falt forover med armene stivt langs siden kom en hvit dott til syne som etter hvert som farten økte utviklet seg, økte i størrelse og silken knitret hørbart i det den foldet seg helt ut og svingte hopperen i myke pendler før han med antrukne knær tok bakken med en



forlengs rulle i det stille været. Unnagjort! Og hopperens glis sto i grell kontrast til de bleke og dratte ansiktene til kameratene. Slik gjorde Olav unna sitt første hopp!

Så gikk det slag i slag. En engelsk løytnant omkom denne første dagen, men nordmennene klarte seg gjennom dag etter dag. Skader ja. Men ingen omkom. Denne dagen fikk Olav fikk to hopp fra ballong og et fra fly. Det ble ingen bar-tur denne kvelden! Og de lærte seg å vente, vente på vær og på fly, vente. Etter fire hopp fra ballong og tre fra fly var de kvalifiserte fallskjermssoldater og fikk bære vingen på venstre overarm.

Fortsettelse i neste nummer